

Література

1. Райхерт К. В. Бернард Больцано, евристика та логіка питань. *II Верниковські читання*. 2022. С. 75–79.
2. Betti A. Sempiternal Truth. The Bolzano-Twardowski-Leśniewski Axis. *Poznań Studies in the Philosophy of the Sciences and the Humanities*, 2006, 89, 371–399.
3. Бразуль-Брушковський Є. Формування семантичної теорії істини: від Brentano до Лукасевича. 2008. С. 37–41.
4. Twardowski Kazimierz. Akt, treść i przedmiot sądu. W: *Wybrane pisma filozoficzne*. Warszawa: PWN, 1965, s. 4–8.
5. Twardowski K. Teoria sądów. W: Twardowski, K. *Myśl, mowa i czyn*. część I. s. 28–53. Copernicus Center Press, Kraków (2013o)
6. Karivets, I. F. Brentano and K. Twardowski: Some Traces of Their Influence on the Contemporary Ukrainian Scholars, *Problemos*, 2019, 96, pp. 96–106. doi: 10.15388/Problemos.96.8

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-578-8-27>

ДЕЯКІ ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ МЕТОДОЛОГІЇ НАУКИ

Скриннік Р. А.

аспірант кафедри філософії

Національний університет «Одеська юридична академія»

м. Одеса, Україна

Сучасна методологія демонструє значну варіативність підходів у дослідженні науки. Вагоме значення надається таким аспектам, як культурологія, психологія та соціологія науки, що дозволяє здійснювати більш глибокий аналіз її еволюції.

Представники постпозитивістського напрямку у філософії науки свого часу запропонували ширший і багатогранний підхід до вивчення науки. Дж. Шуненбум зазначає, що відповідно до прихильників перформативної парадигми комплексних методів дослідження, існує множинність реальностей, які можуть бути пізнані через різноманітні підходи [1, с. 284–300]. Ці реальності перебувають у стані постійних змін. Основою перформативної парадигми є онтологія та епістемологія діалектичного плюралізму. В рамках цього підходу дослідники створюють нові, досі невідомі світи, які вони поступово досліджують.

У ході цього процесу досягається певний ступінь об'єктивності завдяки впровадженню системи зворотного зв'язку. Для прагматиків навколишній світ трактується як результат суб'єктивного досвіду, тоді як для прихильників перформативної парадигми реальність складається з багатьох зовнішніх світів. Ці світи мають тимчасовий характер, оскільки вони створюються людиною на основі ключових концептів. Відповідь на питання про кількість об'єктів у кожному конкретному світі залежить від того, як саме визначається поняття «об'єкту». Дж. Шуненбум визначає чотири основні принципи, які формують перформативну парадигму. Перший підхід полягає в тому, що окремі дослідники, застосовуючи комплексні методологічні засоби, орієнтуються на прагматизм, при цьому свідомо не зважаючи на онтологічні та епістемологічні аспекти. Другий принцип акцентує на значенні особистісних переконань науковців та їх ціннісних установок у процесі дослідницької діяльності. Третій аспект вказує на те, що люди не стільки розглядають одну і ту ж реальність з різних поглядів, скільки фактично перебувають у різних світах. Четвертий принцип підкреслює існування постійного взаємодійного зв'язку між дослідником і реальністю, який суттєво впливає на хід і результати наукових пошуків.

Дослідження змішаними методами вирізняється тим, що об'єднує якісні та кількісні дані, методи або моделі в рамках наукового аналізу. Вони є специфічним типом мультиметодного підходу до досліджень, який також охоплюють поняттям «методологічного плюралізму». Ці підходи спрямовані на покращення результатів наукових проєктів, підкреслюючи, що застосування одного методу іноді може бути недостатнім, тоді як інтеграція різних моделей, даних або методів здатна значно розширити можливості дослідника та підвищити якість отриманих результатів. М.Д. Феттерс із Мічиганського університету (США) та Дж.Ф. Моліна-Азорін з Університету Аліканте (Іспанія) ставлять за мету своєї роботи аналіз концепцій, які слугують обґрунтуванням необхідності використання змішаних методів дослідження. Ці концепції пропонуються як своєрідна відповідь на так звану «парадигмальну війну», що існує у межах згаданого підходу. Однією з філософських основ, які зміцнюють позиції прихильників цього методу, дослідники називають давньокитайське вчення інь-ян. Це вчення, за їх спостереженнями, має потенціал для об'єднання кількісних і якісних методів у єдину цілісну систему.[2, с. 15]

Дж. Р. Уолгемат, В. Агосто (Університет Південної Флориди, США) та Т. Хікс (Канзаський університет, США) підкреслюють, що прихильники синтетичних методів в освіті базують свої підходи на численних емпіричних дослідженнях. У своєму дослідженні [3, с. 131–138] вони розглядають важливі методологічні питання: яка методологія сприяє

формуванню нового розуміння проблеми, відмінного від традиційних підходів; які принципи дозволяють переосмислити ситуацію, зробити інші висновки та надати альтернативні рекомендації; яким чином можна запропонувати інше формулювання проблеми та її вирішення. Емпіричні дані інтегруються у певні ідеальні конструкції, які, порівнюючись між собою, сприяють формуванню наукової концепції.

З позиції прихильників герменевтичного підходу, особливу важливість має спосіб формулювання проблеми, оскільки саме він визначає напрямок пошуку відповідних рішень. Наприклад, якщо розглядати людей з обмеженими можливостями з медичної точки зору, це передбачає певні медичні наслідки, а аналіз із соціальної перспективи веде до соціальних наслідків. Соціальний, політичний чи культурний підходи до поняття «люди з обмеженими можливостями» демонструють герменевтичне коло, в рамках якого, через синтетичний метод, здійснюється пошук оптимальних рішень проблеми. Особливість синтетичного методу полягає у його відмінності від інших системних концепцій завдяки принципу методологічного виключення. Згідно з цим принципом, метааналіз охоплює лише ті результати досліджень, які відповідають встановленим науковим критеріям, без урахування їх позитивного, негативного чи нейтрального характеру. У межах цього підходу застосовуються як кількісні, так і якісні методи дослідницької роботи. Основна мета синтетичного методу полягає у систематизації та оцінці результатів емпіричних досліджень.

Уолгемат, Агосто та Хікс зазначають, що необхідно розширити розуміння синтетичного підходу, включаючи концепцію герменевтичного кола, яке відкриває нові можливості для формулювання і вирішення освітніх питань. Методологічний принцип виключення спирається на дисциплінарні та соціально-політичні припущення щодо того, що визнається «обґрунтованим» дослідженням. Висновки, сформовані за допомогою синтетичного методу, враховують ці засадничі положення. Стаття авторів являє собою новаторський підхід, що інтегрує герменевтичні принципи і синтетичний метод у спільний теоретичний контекст.

У дослідженні М. Д. Феттерса [4, с. 262–267] звертається увага на те, що серед прихильників змішаних методів дослідження одні надають перевагу якісним підходам, тоді як інші зосереджуються на кількісних. Феттерс особливо акцентує на важливості використання математичних рівнянь для передачі основних ідей цих методів. Він окреслює низку ключових принципів, які визначають і характеризують змішані методи дослідження.

По-перше, окреме проведення якісного та кількісного збору даних без їхньої інтеграції перетворює результати таких досліджень на

ізолювані частини, які не створюють цілісної картини. По-друге, використання змішаних методів у межах комплексного підходу дозволяє досягти більш збалансованих і ґрунтовних результатів, ніж просте додавання окремих аспектів. Нарешті, існує широкий спектр можливостей для інтеграції якісних і кількісних процедур у дослідницькі програми, побудовані на основі змішаних методів. Феттерс доходить висновку, що такий підхід є оптимальним для вирішення актуальних суспільних проблем. Його робота робить значний внесок у розвиток інтеграції цих двох підходів у наукових дослідженнях. У своїй статті автор закликає сміливо виходити за межі європоцентричної культурної парадигми, розширюючи горизонти дослідницьких перспектив.

Література

1. Шуненбум Дж. Перформативна парадигма для дослідження змішаних методів. *Журнал досліджень змішаних методів*. 2019. Т. 13. № 3. С. 284–300.
2. Феттерс М. Д., Моліна-Азорін Дж. Ф. Заклик до розширення філософських перспектив для створення більш світської сфери змішаних методів: приклад філософії інь-ян. *Журнал досліджень змішаних методів*. 2019. Т. 13. № 1. С. 15–18.
3. Уолгемат, Дж. Р., Хікс, Т., Агосто, В. Розгадка припущень у синтезі досліджень: підхід до критичного синтезу конструкторів. *Журнал Дослідник освіти*. 2017. Т. 46. № 3. С. 131–139.
4. Феттерс М. Д. доктор медичних наук Шість рівнянь для концептуалізації галузі змішаних методів. *Журнал досліджень змішаних методів*. 2018. Т. 12. № 3. С. 262–267.